

Research Paper

Identifying and Selecting the Characteristics of a Suitable Policy Laboratory for the Executive Branch of the Islamic Republic of Iran

Mohammad Hasan Izadparast¹ , *Ali Asghar Pourezzat^{2, 3} , Alireza Amirkabiri⁴

1. PhD Student, Department of Governmental Management, Faculty of Management, Public Administration, Policy Making and Public Decision Making, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Professor, Department of Management, Public Administration, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

3. Professor, Department of Governance, Faculty of Governance, University of Tehran, Tehran, Iran.

4. Associate Professor, Department of Governmental Management, Faculty of Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation Izadparast MH, Pourezzat AA, Amirkabiri A. (2023). [Identifying and Selecting the Characteristics of a Suitable Policy Laboratory for the Executive Branch of the Islamic Republic of Iran (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 12(46), 124-141. <https://doi.org/10.22034/10.22034/sspp.2023.1983442.3349>

<https://doi.org/10.22034/10.22034/sspp.2023.1983442.3349>

Received: 22 Feb 2023

Accepted: 17 Mar 2023

Available Online: 01 May 2023

ABSTRACT

Policy Labs consist of teams, institutions and structures specialized in designing public policies and engaging all stakeholders in the design process using innovative methods. The study of policies in the Labs can be considered as railing, indicating the direction of all movements and behaviors of the studied governance system. Among all kinds of public policies, executive branch policies reflect more tangible trends in people's lives. Accordingly, the aim of this study is to design a superior Lab system for continuous testing of executive branch policies with qualitative approach and tries to select the characteristics of a policy Lab suitable for the executive branch. The present study is applied and descriptive in terms of methodology and its main strategy is to localize comparative studies conducted by policy Labs in order to provide the characteristics of policy Labs suitable for the executive branch. The research population consists of 20 scientific and executive experts who were interviewed by semi-structured interviews. The results of this study in addition to identifying the fundamental characteristics of different approaches of Policy labs, suggest the structure of this institution in the executive branch in a decentralized manner with active participation in various fields in a diversified form of government lab.

Key words:

Policy, Policy lab,
Comparative study,
Executive branch

* Corresponding Author:

Ali Asghar Pourezzat, PhD.

Address: Professor, Department of Management, Public Administration, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.

E-mail: pourezzat@ut.ac.ir

مقاله پژوهشی

شناسایی و به‌گزینی ویژگی‌های مناسب برای آزمایشگاه خطمشی قوه مجریه ج.ا.ا.

محمدحسن ایزدپرست^۱، علی‌اصغر پورعزت^{۲،۳}، علیرضا امیرکبیری^۴

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، خطمشی‌گذاری و تصمیم‌گیری عمومی، واحدتهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. استاد، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۳. استاد، گروه حکمرانی، دانشکده حکمرانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۴. دانشیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاداسلامی، تهران، ایران.

چیکید

آزمایشگاه خطمشی مشتمل بر تیم‌ها، نهادها و ساختارهای متخصص طراحی خطمشی‌های عمومی بوده و با استفاده از روش‌های نوآورانه، همه‌ذی‌نفعان را در فراگرد طراحی درگیر می‌کند. مطالعه خطمشی‌ها در آزمایشگاه را می‌توان همانند ریل‌گذاری، دال بر تعیین مسیر کلیه حرکات و رفتارهای سیستم حکمرانی مورد مطالعه دانست. در میان انواع خطمشی‌های عمومی، خطمشی‌های قوه مجریه، بازتاب ملموس‌تری بر روند زندگی مردم دارند. براین‌اساس، هدف پژوهش حاضر، طراحی سامانه آزمایشگاهی برتر برای آزمون مستمر خطمشی‌های قوه مجریه ج.ا.ا. با رویکرد کیفی است و تلاش دارد ویژگی‌های یک آزمایشگاه خطمشی مناسب برای قوه مجریه را به‌گزینی کند. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و از حیث روش، توصیفی بوده و راهبرد اصلی آن، به‌گزینی مطالعات تطبیقی صورت‌گرفته آزمایشگاه‌های خطمشی به‌منظور ارائه ویژگی‌های آزمایشگاه خطمشی مناسب برای قوه مجریه کشور است. جامعه خبرگان پژوهش ۲۰ نفر از خبرگان علمی و اجرایی است که برای گردآوری اطلاعات از آن‌ها، از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شده است. نتایج پژوهش حاضر، علاوه بر شناسایی ویژگی‌های اساسی رویکردهای مختلف آزمایشگاه‌های خطمشی، ساختار این نهاد در قوه مجریه را با توجه به تنوع موضوعات، به‌صورت غیرمتمرکز همراه با مشارکت فعال در عرصه‌های گوناگون و به‌صورت حکومتی تنوع‌گرا پیشنهاد می‌کند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱ اسفند ۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱ اسفند ۲۶

تاریخ انتشار: ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۲

کلیدواژه‌ها:

خطمشی‌گذاری،
آزمایشگاه خطمشی،
مطالعه تطبیقی، قوه
مجریه

* نویسنده مسئول:

دکتر علی‌اصغر پورعزت

نشانی: تهران، دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت، گروه مدیریت دولتی.

پست الکترونیکی: pourezzat@ut.ac.ir

مقدمه

۱. پیشینه پژوهش

نقش نهادهای تحقیقاتی صرفاً تأمین دانش و فناوری نیست، بلکه در توسعه اقتصادی و انسجام اجتماعی کشورها نیز دارای اهمیت هستند. در مدل نهادهای پژوهشی توسعه‌گرا، توجه و ایفای نقش آن‌ها به توسعه جامعه‌ای (اعم از محلی و ملی) که در آن واقع شده‌اند پرداخته می‌شود، که مهم‌ترین مصادیق آن کمک به فرارسی فناوریانه، توسعه اقتصادی و مقابله با فقر است (فرتاش و خیاطیان، ۱۳۹۸). آزمایشگاه‌های خطمشی ظرفیتی جهت ارائه راهکارها و ابزارهای نوین تحلیل خطمشی از طریق آزمون شاهده‌مبنا، داده‌مبنا و اعتبارسنجی خطمشی است. گفتنی است علی‌رغم نوظهور بودن آزمایشگاه خطمشی، تعاریف متنوعی از آن در میان جامعه علمی ارائه شده است، برای نمونه، آزمایشگاه خطمشی، بر تیم‌ها، ساختارها و موجودیت‌هایی دلالت دارد که تمرکز آن‌ها بر طراحی خطمشی‌های عمومی از طریق روش‌های نوآورانه‌ای است. آزمایشگاه خوب معمولاً همه‌ذی‌نفعان را در فراگرد طراحی، درگیر می‌کند (فولر و لوچارد، ۲۰۱۶).

قاضی نوری و همکاران (۱۴۰۰) در بررسی ماهیت آزمایشگاه‌های خطمشی از مدلی استفاده می‌کنند که براساس آن تصویر شماره ۱ در ۶ بُعد به تعریف و بررسی این قبیل نهادها می‌پردازد.

براین اساس، ابعاد شش‌گانه مطالعات آزمایشگاه‌های خطمشی به این قرار است: قاضی نوری و همکاران (۱۴۰۰) ضمن این دسته‌بندی از ماهیت ساختاری و کارکردی آزمایشگاه‌ها، به مطالعه تطبیقی بیش از ۲۰ مورد از این قبیل نهادها در سراسر دنیا بر مبنای همین دسته‌بندی اقدام کرده است که به آن اشاره می‌شود.

قوه مجریه به‌عنوان مرکز مهم تصمیم‌گیری و تعیین خطمشی کشور که دارای معتبرترین مراکز تخصصی علمی پژوهشی در حوزه‌های گوناگون است، توان بالقوه تأسیس آزمایشگاه خطمشی را درون خود دارد و می‌تواند با بهره‌مندی از مواهب آن در تصمیم‌های خود، دارنده آزمایشگاه عالی خطمشی ایران، همچنین به‌عنوان بالاترین مجری ایده استقرار آزمایشگاه خطمشی در کشور تلقی شود.

جهت تحقق این هدف، تصویرپردازی از آزمایشگاه خطمشی به‌عنوان پایه‌ای‌ترین اقدام، مورد ملاحظه قرار گرفته است تا ضمن صیانت از منابع محدود پژوهشی، نسبت به اقدام آگاهانه و پرهیز از آزمون و خطا تا حد امکان مبادرت ورزیده شود. بنابراین در این مقاله تلاش شده با مطالعات تطبیقی صورت‌گرفته و تحلیل و شناسایی شباهت‌ها و تفاوت‌ها به برتری‌های نمونه‌های موجود اشراف نظری پیدا کرده و با به‌گزینی، بستر لازم جهت پیاده‌سازی ایده آزمایشگاه خطمشی در قوه مجریه فراهم آید.

پیش از این، در مطالعات صورت‌گرفته توسط سایر پژوهشگران با تکیه بر مطالعات تطبیقی نمونه‌های موجود آزمایشگاه‌های خطمشی، مدلی پیشنهاد شده است که بر مبنای آن، آزمایشگاه‌های خطمشی براساس ۶ بُعد اهداف، ساختار، ذی‌نفعان و اثر گذاران، ماهیت مالکیت و وابستگی‌ها، فعالیت‌ها و کارکردها، الگوها و روش‌ها و همچنین ابزارهای انجام کار بررسی شده‌اند. در این مقاله تلاش شده است تا با بهره‌گیری از این مدل، ضمن مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۲۰ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران، ویژگی‌های آزمایشگاه خطمشی مناسب برای قوه مجریه جمهوری اسلامی ارائه شود.

دسته‌بندی آزمایشگاه‌ها براساس اهداف طراحی و استقرار: بر مبنای اهداف طراحی آزمایشگاه‌ها، ۳ رویکرد به تعریف آزمایشگاه‌های خط‌مشی، شناسایی شده‌اند:

- آزمایشگاه خط‌مشی، به مثابه رویکردی برای کاهش شکاف میان ذی‌نفعان خط‌مشی‌گذاری با کارکردهایی چون واسطه بین‌بخشی، ایجاد گفتمان سازنده میان بازیگران دانشی و اجرایی، حداقل‌سازی فاصله نظر و ایده با عمل و فعالیت در عرصه عمومی (فولر و لوچارد، ۲۰۱۶).

- آزمایشگاه خط‌مشی، به مثابه ابزاری برای خط‌مشی‌گذاری باز، با ایجاد ظرفیت همکاری نوآورانه باز به‌منظور مرادده میان ۴ گروه اساسی: کاربران نهایی، دست‌اندرکاران موضوع، خط‌مشی‌گذاران، پژوهشگران دانشگاهی (تایموس و گاسکو، ۲۰۱۸: ۹۹۲).

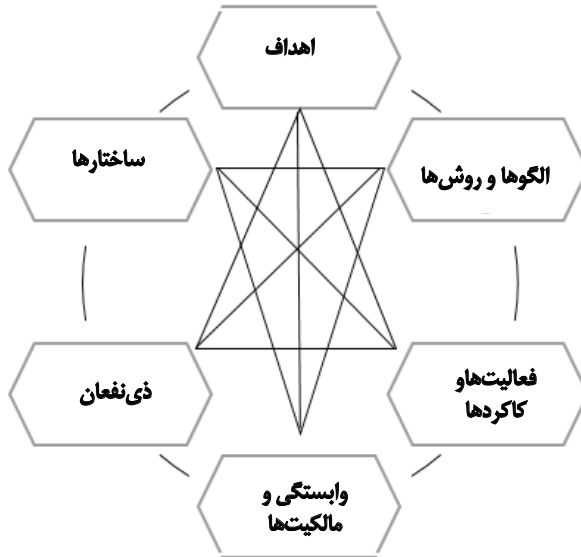
- آزمایشگاه خط‌مشی، به مثابه موجودی زنده برای هم‌آفرینی برنامه‌های خط‌مشی، با ظرفیت ایجاد مرادده برای سودمندسازی عملکرد و بازدهی آزمایشگاه برای جامعه (پففر و ساتن، ۲۰۰۰).

دسته‌بندی آزمایشگاه‌ها براساس ساختارها: در شناسایی ساختار آزمایشگاه‌های خط‌مشی، مؤلفه‌هایی همچون اهداف و راهبردها، اندازه و گستره عمل، محیط و جامعه هدف، فناوری و الگوریتم‌های مورد استفاده، ذی‌نفعان و مالکان در نظر گرفته می‌شود. به‌طور ویژه در بررسی ساختار حقوقی آزمایشگاه‌های خط‌مشی، مشاهده می‌شود که اغلب آن‌ها متعلق به نهادهای بخش دولتی یا عمومی بوده و برخی به شکل مستقل و غیردولتی اداره می‌شوند (مک‌گان و همکاران، ۲۰۱۸: ۲۵۶).

دسته‌بندی آزمایشگاه‌ها براساس فعالیت‌ها و کارکردها: آزمایشگاه‌های خط‌مشی با فعالیت‌ها و کارکردهای گوناگون از هم متمایز می‌شوند (قاضی نوری و همکاران، ۱۴۰۰).

- برخی در روند توسعه همکاری با دانشگاه‌ها، به فعالیت‌های پژوهشی می‌پردازند.

- برخی از آن‌ها با طراحی شبکه‌های گسترده مدیران، ظرفیت مناسبی برای نظرسنجی‌های گوناگون برپا می‌کنند.

تصویر ۱. الگوی مطالعه تطبیقی آزمایشگاه های خشمشی (تالیف نویسندگان) برگرفته از بررسی قاضی نوری و همکاران (۲۰۴۱)

فراگرد خشمشی گذاری تأکید دارد.

- رویکرد خشمشی گذاری داده محور: این رویکرد، ذیل علم داده و با استفاده از تحلیل و بررسی کلان داده به درک و تفسیر اطلاعات مرتبط با حل مسائل عمومی می پردازد.

- رویکرد بینش رفتاری: در این رویکرد تلاش می شود تا با بهره گیری از علوم شناختی و تحلیل ویژگی ها، ارزش ها، باورها، عقاید و مدل های ذهنی افراد، با اهتمام به کاهش شکاف های شناختی بین ذی نفعان گوناگون، به انسجام و سازگاری چرخه خشمشی گذاری عمومی کمک شود.

- رویکرد بازی واقع نما و بازی کاربردی: در این رویکرد، تلاش می شود تا با کاربست ظرفیت انواع بازی در جهت طراحی، تحلیل و آزمایش انواع خشمشی، فراگرد خشمشی گذاری، مشروعیت بخشی خشمشی،

- بعضی از آن ها مجموعه ای از رویدادها و نشست های توسعه دانش و ایده پردازی را برپا می کنند.

- بعضی نیز به ارائه گزارش ها و مقاله های علمی و تجربی درباره مقوله های مورد بررسی می پردازند. از این رو، گاهی ملاحظه می شود که به نهادهای دولتی کمک می شود تا در جهت راه اندازی و مدیریت آزمایشگاه های خشمشی تلاش کنند.

دسته بندی آزمایشگاه ها براساس الگوها و رویکردها: ۴ رویکرد اصلی خشمشی گذاری در محیط آزمایشگاهی، عبارتند از (قاضی نوری و همکاران، ۱۴۰۰):

- رویکرد آزمایشگاه های زنده: این رویکرد، در کنار اهمیت همکاری و مشارکت سازمان ها، نهادها و سایر ذی نفعان، بر مشارکت فعال شهروندان در

چه ویژگی‌هایی برخوردار باشد.

به‌طورکلی، این پژوهش کیفی و راهبرد آن منطبق بر تعدیل، به‌گزینی و بومی‌سازی مطالعات تطبیقی صورت گرفته از پژوهش سایر پژوهشگران برای کاربری داخلی بوده و از حیث هدف توصیفی‌اکتشافی است. سازوکار جمع‌آوری شواهد و داده‌ها در آن، استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته است (کرسول، ۲۰۰۷). براین اساس، باتوجه به تناسب ماهیت، اهداف و فراگرد این پژوهش، با شروط پنج‌گانه یین^۱ (۲۰۱۱) و شروط چهارگانه کرسول (۲۰۰۷)، در راستای شناسایی و به‌گزینی مختصات آزمایشگاه خطمشی در قوه مجریه جمهوری اسلامی ایران، این پژوهش از نوع کیفی است.

پژوهش‌های کیفی معمولاً ادارک ویژه‌ای از رابطه مسئله و روش دارند (فلیک، ۲۰۰۶) و عمده دلیل آن نیز مطابقت بالای پرسش‌ها و اهداف پژوهش، با مشخصه‌های پژوهش کیفی است. باتوجه به کنترل‌ناپذیری رویدادهای رفتاری، تمرکز بر رویدادهای اخیر و بررسی و تحلیل چرایی آن‌ها، مناسب‌ترین راهبرد برای پژوهش حاضر است. در این مسیر، از مطالعه تطبیقی با هدف توصیفی استفاده شده است؛ زیرا هدف آن است که به تحلیل شناسایی و به‌گزینی مختصات آزمایشگاه خطمشی در قوه مجریه جمهوری اسلامی ایران پرداخته شود.

همچنین در فراگرد تحلیل، از تحلیل تم استفاده شده است. به‌هر حال، دستاوردهای پژوهش حاضر، از نوع عینی بوده، از این حیث، پژوهش حاضر با هدف بومی‌سازی از طریق تراز یابی و به‌گزینی «مطالعه تطبیقی موجود با یک واحد تحلیل» انجام شده است. باتوجه به اینکه تبیین دقیق

1. Yin

اجرای آن‌ها و ارزشیابی آن‌ها، به‌منظور ایجاد ظرفیت مفیدتری برای سیستم خطمشی‌گذاری اقدام شود. جدول شماره ۱ به تفکیک به مشخصات و کارکرد آزمایشگاه‌های مورد مطالعه می‌پردازد.

براساس منطق مدل قاضی نوری و همکاران (۱۴۰۰)، در جریان مطالعه تطبیقی، آزمایشگاه‌های کشورهای گوناگون مشتمل بر مجموعه‌ای از آزمایشگاه‌های خطمشی دولتی، خصوصی و مردم‌نهاد و الگوهای توسعه این‌گونه آزمایشگاه، مورد بررسی قرار گرفتند تا از یک سویه‌نگری و تک‌محوری اجتناب شود که با مطالعه صورت گرفته می‌توان آن‌ها را برحسب نوع وابستگی به «حکومتی» (وابسته) و «غیرحکومتی» (مستقل) و برحسب نوع رویکرد به «رویکرد متنوع» و «رویکرد متمرکز»، تقسیم کرد که با ترکیب ۱، ۴ گروه، حکومتی (وابسته) تمرکزگرا، حکومتی (وابسته) تنوع‌گرا، غیرحکومتی (مستقل) تمرکزگرا، غیرحکومتی (مستقل) تنوع‌گرا، رسیده که در جدول شماره ۲ مشخص شده است. از این رو در مطالعات تطبیقی انجام شده، بیش از ۲۰ نمونه آزمایشگاه مورد بررسی قرار گرفته که در این مقاله به ۴ مورد از آن‌ها اشاره می‌شود. جدول شماره ۳ به مقایسه آزمایشگاه‌های حکومتی (وابسته) و جدول شماره ۴ نیز به مقایسه آزمایشگاه‌های غیرحکومتی (مستقل) از منظر رویکرد (تنوع یا تمرکزگرایی) پرداخته است.

۲. روش‌شناسی پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر، طراحی سامانه آزمایشگاهی برتر برای آزمون مستمر سیاست‌گذاری در قوه مجریه جمهوری اسلامی ایران است. بدین‌منظور سؤال اصلی این مقاله این است که یک آزمایشگاه خطمشی کاربردی در قوه مجریه باید از

جدول ۱. ابعاد بازشناسی ماهیت و کارکرد آزمایشگاه‌های خطمشی

ابعاد	دسته‌بندی متناظر
اهداف طراحی	آزمایشگاه به مثابه رویکردی برای کاهش شکاف میان ذی‌نفعان خطمشی‌گذاری آزمایشگاه به مثابه ابزاری برای خطمشی‌گذاری باز آزمایشگاه به مثابه موجودی زنده برای هم‌آفرینی برنامه‌های خطمشی
ساختارها	متعلق به نهادهای بخش دولتی یا عمومی مستقل و غیردولتی
ذی‌نفعان و اثرگذاران	مالک فناوری مصرف‌کننده و استفاده‌کننده از خدمات فناوری
ماهیت وابستگی و مالکیت	تحت مالکیت دولت تحت حمایت بخش خصوصی ایجاد با کمک نهادهای دولتی توسعه توسط بخش خصوصی
فعالیت‌ها و کارکردها	فعالیت‌های پژوهشی در روند توسعه همکاری با مراکز آموزشی و پژوهشی طراحی شبکه‌های گسترده مدیران راه‌اندازی رویدادها و نشست‌های توسعه دانش و ایده‌پردازی ارائه گزارش‌ها و مقاله‌های علمی و تجربی
الگوها و رویکردها	رویکرد آزمایشگاه‌های زنده رویکرد خطمشی‌گذاری داده‌محور رویکرد بینش رفتاری رویکرد بازی واقع‌نما و بازی کاربردی

بدین‌منظور پس از بررسی نمونه‌های خارجی، دسته‌بندی آزمایشگاه‌ها براساس ماهیت و کارکرد و همچنین طبقه‌بندی این نهادها به لحاظ رویکرد و نوع وابستگی، با بهره‌گیری از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با تعداد ۲۰ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران حوزه خطمشی‌گذاری در جهت شناسایی و به‌گزینی ویژگی‌های آزمایشگاه خطمشی مناسب برای قوه مجریه کشور اقدام خواهد شد. در جدول شماره ۵ به ترکیب خبرگان اشاره شده است.

۳. یافته‌های پژوهش

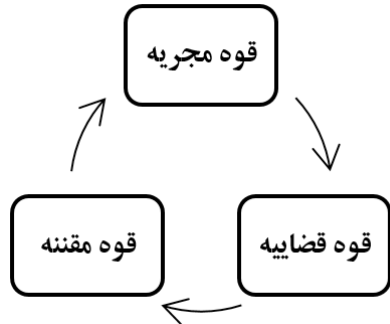
سطح تحلیل اهمیت بسزایی دارد، به‌منظور انجام یک پژوهش کیفی سامان‌مند، ضروری است (ابی، ۲۰۱۵). تأکید می‌شود که در رشته‌های مدیریت و خطمشی‌گذاری، سطح تحلیل بنا به نوع پژوهش، ممکن است خرد (سطح بنگاه، کارآفرینان و غیره)، کلان ملی (نهادهای نرم و سخت سطح ملی و غیره) و یا حتی بین‌المللی باشد. در پژوهش حاضر باتوجه‌به اهداف و پرسش‌ها، سطح تحلیل ملی بوده و معطوف به مطالعه انواع آزمایشگاه‌های خطمشی در سطح جهان و استفاده از تجربیات و دستاوردهای آن برای نمونه‌های داخلی است.

نظرسنجی شد.

براین اساس، اجماع نظر خبرگان در مورد ابعاد ماهیت ساختاری و کارکردی آزمایشگاه‌ها به قرار جدول شماره ۶ است.

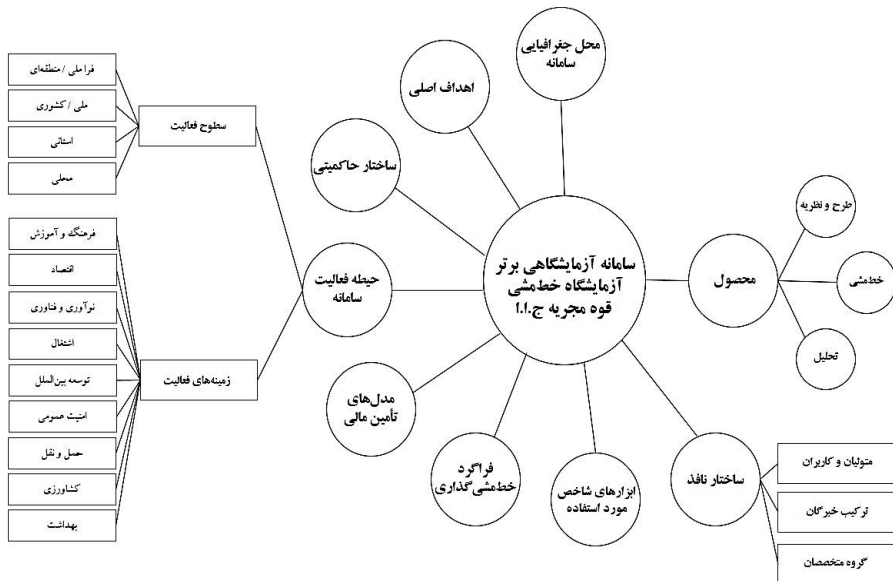
جدول شماره ۷ تبیین‌کننده توافق خبرگان و صاحب‌نظران نسبت به دسته‌بندی آزمایشگاه‌های خط‌مشی براساس رویکرد (تنوع‌گرایی یا تمرکزگرایی) و نوع وابستگی (وابسته یا مستقل از دولت) است.

بنابراین اجماع نظر خبرگان از این قرار است که آزمایشگاه خط‌مشی مناسب مستقر در قوه مجریه باید به لحاظ اهداف طراحی، به جهت کاهش شکاف میان ذی‌نفعان خط‌مشی‌گذاری (نقش واسطه بین بخشی) تشکیل شده و از منظر الگوی رویکردی بر مبنای آزمایشگاه‌های زنده و خط‌مشی‌گذاری

تصویر ۲. نمودار رابطه ۳ قوه در فرایند خط‌مشی‌گذاری آزمایشگاه قوه مجریه ج.ا.

براساس آنچه در تبیین اهداف و پرسش‌های پژوهش اشاره شد، از خبرگان و صاحب‌نظران در مورد هر یک از ابعاد شش‌گانه مدل قاضی نوری و همکاران (۱۴۰۰) و همچنین دسته‌بندی آزمایشگاه‌ها براساس رویکرد و نوع وابستگی

تصویر ۳. مدل پیشنهادی نویسندگان به منظور ترسیم مختصات آزمایشگاه خط‌مشی مناسب برای قوه مجریه ج.ا.

جدول ۲. دسته‌بندی آزمایشگاه‌ها از حیث رویکرد و نوع وابستگی (قاضی نوری و همکاران، ۱۴۰۰)

تیم	تمرکزگرا	تنوع‌گرا
حکومتی	آزمایشگاه‌های حکومتی تمرکزگرا	آزمایشگاه‌های حکومتی تنوع‌گرا
غیرحکومتی	آزمایشگاه مستقل تمرکزگرا	آزمایشگاه مستقل تنوع‌گرا

داده‌محور باشد. همچنین براساس دسته‌بندی متناسب این قبیل نهادها، آزمایشگاه‌های حکومتی (وابسته) تنوع‌گرا بهترین انتخاب خواهد بود. در الگوی تطبیقی پیشنهادی، باید ملاحظات گوناگونی را با در نظر گرفتن اهداف سیستم اجرایی یا قوه مجریه، جایگاه این قوه در ساختار سیستم حکمرانی و نحوه ارتباط آن با سایر قوا، در نظر داشته باشیم.

جمهوری اسلامی ایران، کشوری است که پس از انقلاب سال ۱۳۵۷، با هدف ایجاد جامعه‌ای آزاد، آباد و مستقل طراحی شد. قانون اساسی، ضمن تأکید بر تفکیک قوا (تصویر شماره ۲)، مسئولیت‌های اصلی تأمین رفاه، امنیت و آگاهی را (پورعزت و همکاران، ۱۴۰۰) برعهده قوه مجریه گذاشته

جدول ۳. مقایسه آزمایشگاه‌های حکومتی (وابسته) از منظر رویکرد (برگرفته از مدل قاضی‌نوری و همکاران، ۱۴۰۰)

آزمایشگاه‌های حکومتی	تمرکزگرا	تنوع‌گرا
آزمایشگاه سیترا فنلاند ^۱	آزمایشگاه خطمشی انگلستان ^۲	
آموزش «تفیردهندگان» برای ساخت فنلاند موفق آینده	خدمات عمومی و رفع چالش‌های اجتماعی	هدف اصلی
زیر نظر مجلس فنلاند	تحت نظارت دانشگاه، وزارت داخلی	نوع ساختار
توسعه اقتصادی و اجتماعی، بهره‌وری منابع، سلامت	معضلات کار، افراد بی‌خانمان، چالش‌های اجتماعی	حوزه‌های فعلیت
سرمایه‌گذاری روی راهکارهای اجتماعی	بودجه دولتی - دریافت هزینه ارائه خدمات	نحوه تأمین مالی
در کلیه مراحل خطمشی‌گذاری به‌ویژه در مراحل برجسته‌سازی و طراحی و تدوین خطمشی‌گذاری	تعریف مسئله، برجسته‌سازی، طراحی و تدوین خطمشی	نقاط ورود به چرخه خطمشی‌گذاری
هم‌آفرینی (آزمایشگاه زنده)	هم‌آفرینی (آزمایشگاه زنده)، خطمشی‌گذاری مبتنی بر داده، بینش رفتاری	رویکرد اصلی تحقیق
رویدادها، پانل‌های چالشی، گفت‌وگوهای مشورتی، علوم داده	شبکه همیاران، برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای	ابزارهای شاخص

1. Sitra

2. UK Policy Lab

جدول ۴. مقایسه آزمایشگاه‌های غیرحکومتی (مستقل) از منظر رویکرد (برگرفته از مدل قاضی نوری و همکاران، ۱۴۰۰)

نوع‌گرا	تمرکزگرا	آزمایشگاه‌های غیرحکومتی
آزمایشگاه اتوس مکزیک ^۲	مرکز طراحی دانمارک ^۱	
کمک به خطمشی‌گذاری آگاهانه	تقویت «ارزش طراحی» برای جامعه تجاری دانمارک	هدف اصلی
مستقل	مشارکت با بخش دولتی و عمومی	نوع ساختار
حکمرانی، شفافیت، محیط‌زیست، منابع طبیعی، انرژی، غذا، کشاورزی، توسعه بخش خصوصی، خطمشی اجتماعی، فناوری، تجارت، نوآوری، اقتصاد و امور مالی	حوزه‌های شهری، نوآوری، بهداشت، دیجیتال‌سازی، روش‌های جدید تولید و	حوزه‌های فعلیت
دریافت هزینه ارائه خدمات	انجام پروژه‌هایی عموماً با رویکرد متن باز	نحوه تأمین مالی
تعریف مسئله، برجسته‌سازی، طراحی و تدوین خطمشی	شناسایی مسئله، طراحی و تدوین، پیاده‌سازی و اجرا	نقاط ورود به چرخه خطمشی‌گذاری
خطمشی‌گذاری داده‌پیش‌ران، هم‌آفرینی (آزمایشگاه زنده)	هم‌آفرینی (آزمایشگاه زنده)	رویکرد اصلی تحقیق
استفاده از داده‌های باز، ساخت پیش‌نمون، تعامل در شبکه‌های اجتماعی، بصری‌سازی داده‌ها	پرسونا، مصاحبه، سفرنگاری، سناریوهای آینده، ماتریس ساخت پیش‌نمون، استوری‌برد، ماتریس طوفان فکری	ابزارهای شاخص

1. Danish Design Center

2. Ethos Public Policy Lab

خطمشی مناسب برای قوه مجریه کشور در تصویر شماره ۳ ترسیم شده است.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

باتوجه به مدلی که از ابتدا مورد استفاده پژوهش حاضر بوده است، به دنبال یافتن پاسخی برای این پرسش بوده‌ایم که یک آزمایشگاه خطمشی مناسب برای استقرار در قوه مجریه ج.ا.ا باید به لحاظ ابعاد ماهیت ساختاری و کارکردی چه ویژگی‌هایی داشته باشد. بنابراین ابعادی شش‌گانه مشتمل بر اهداف طراحی، ساختار نافذ، ذی‌نفعان و اثرگذاران، ماهیت وابستگی و مالکیت، فعالیت و کارکرد و همچنین

است. شاید به همین جهت است که قوه مجریه از قدرت قابل‌توجهی برای هزینه‌کرد منابع و اجرای خطمشی‌گذاری عمومی، برخوردار شده است.

پس از مطالعه انواع آزمایشگاه‌های مشابه در جهان و همچنین اجماع نظرات خبرگان و صاحب‌نظران حوزه سیاست‌گذاری عمومی، حاصل اطلاعات جمع‌آوری و تحلیل شده، در قالب جدول شماره ۸ خلاصه شده‌اند که ویژگی‌های مهم یک آزمایشگاه خطمشی مناسب برای ایران را نشان می‌دهد.

درنهایت براساس مطالعات صورت‌گرفته و همچنین بر مبنای نظرات خبرگان، مدل نهایی نویسندگان از مختصات و ویژگی‌های آزمایشگاه

جدول ۵. ترکیب خبرگان براساس تحصیلات، جایگاه سازمانی و میزان سابقه

شاخص	تعداد (درصد)
تحصیلات	کارشناسی ارشد ۴ (۲۰)
	دانشجوی دکتری ۵ (۲۵)
	دکتری ۱۱ (۵۵)
جایگاه سازمانی	کارشناس ۳ (۱۵)
	مدیر ۹ (۴۵)
	پرسنل تحقیقاتی ۸ (۴۰)
میزان سابقه مرتبط	کمتر از ۵ سال ۸ (۴۰)
	۵ تا ۱۰ سال ۳ (۱۵)
	۱۰ تا ۱۵ سال ۳ (۱۵)
	بیش از ۱۵ سال ۶ (۳۰)

شکاف حاصل از تفاوت دیدگاه خط‌مشی‌گذاران با ذی‌نفعان و برهم‌زدن فاصله عمیق‌نخبگان دانشگاهی و پژوهشگران با دست‌اندرکاران سیاستی؛

- ساختار حاکمیتی (حکومتی تنوع‌گرا)؛

- حیطه فعالیت (مشمول بر سطوح و زمینه‌های فعالیت با توجه به تنوع‌گرا بودن ساختار)؛

- مدل‌های تأمین مالی (شناسایی ۳ مدل اصلی: تأمین هزینه‌های ستاد مرکزی از سوی نهاد ریاست جمهوری؛ مشارکت مالی با سایر ذی‌نفعان و دستگاه‌ها با توجه به ارتباط موضوعی هر آزمایش؛ اخذ هزینه‌های ارائه خدمات فراملی از سفارش‌دهندگان)؛

- فراگرد خط‌مشی‌گذاری (با تأکید بر مشارکت ۳ قوه در مراحل مختلف چرخه خط‌مشی‌گذاری به ویژه تعریف مسئله و تنظیم دستور کار)؛

- ابزارهای شاخص مورد استفاده؛

الگوهای رویکردی را مدنظر قرار دادیم. این ابعاد ویژگی‌های مختصاتی آزمایشگاه‌های فعال خط‌مشی در عرصه بین‌المللی بوده‌اند. از این رو به‌منظور شناسایی و به‌گزینی ویژگی‌های آزمایشگاه خط‌مشی مناسب برای قوه مجریه مجریه نیز در پی یافتن این ویژگی‌ها بوده‌ایم. سپس با بهره‌مندی از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با متخصصان و خبرگان حوزه خط‌مشی‌گذاری، رویکردی مناسب در هریک از ابعاد مذکور برای آزمایشگاه خط‌مشی در قوه مجریه را پیشنهاد کردیم که در جدول شماره ۸، تحت عنوان شناسنامه پیشنهادی برای آزمایشگاه خط‌مشی قوه مجریه ج.ا.ا. تدوین شده است. بر این اساس و بنا به اجماع نظر خبرگان پژوهش، به جهت شناسایی و به‌گزینی مختصات آزمایشگاه خط‌مشی، باید طراحی و پاسخ مناسبی در ابعاد زیر داشته باشیم:

- محل جغرافیایی سامانه؛

- اهداف اصلی طراحی و استقرار (الزام کاهش

جدول ۶. نظرات خبرگان در مورد ابعاد ماهیت ساختاری و کارکردی متناسب برای آزمایشگاه خطمشی مستقر در قوه مجریه ج.ا.

ابعاد ماهیتی و کارکردی	دسته‌بندی متناظر	نظرات خبرگان
اهداف طراحی	واسطه بین‌بخشی	***
	خطمشی‌گذاری باز	**
	هم‌آفرینی برنامه‌های خطمشی	*
ساختارها	متعلق به نهادهای بخش دولتی یا عمومی	***
	مستقل و غیردولتی	**
ذی‌نفعان و اثرگذاران	مالک فناوری	**
	مصرف‌کننده خدمات فناوری	**
ماهیت وابستگی و مالکیت	تحت مالکیت دولت	**
	تحت حمایت بخش خصوصی	*
	ایجاد با کمک نهادهای دولتی	***
	توسعه توسط بخش خصوصی	*
فعالیت‌ها و کارکردها	توسعه همکاری با مراکز آموزشی و پژوهشی	***
	طراحی شبکه‌های گسترده مدیران	**
	راه‌اندازی رویدادها و نشست‌های توسعه دانش	**
	ارائه گزارش‌ها و مقاله‌های علمی و تجربی	*
الگوها و رویکردها	آزمایشگاه‌های زنده	**
	خطمشی‌گذاری داده‌محور	**
	بینش رفتاری	*
	بازی واقع‌نما و بازی کاربردی	**

*کم (کمتر از ۵ نظر)، **متوسط (۵ تا ۱۰ نظر)، ***زیاد (بیش از ۱۰ نظر)

مدل پیشنهادی نویسندگان به‌منظور ترسیم مختصات آزمایشگاه خطمشی مناسب برای قوه مجریه مطابق تصویر شماره ۳ بوده است.

ساختار نافذ (با تأکید بر شناسایی متولیان و کاربران، ترکیب خبرگان و گروه متخصصان)؛
- شناسایی محصول نهایی آزمایشگاه (تحلیل و بررسی موضوعی، طرح و نظریه یا ارائه خطمشی).

جدول ۷. نظرات خبرگان درمورد دسته‌بندی متناسب برای آزمایشگاه خطمشی مستقر در قوه مجریه ج.ا.

نظرات خبرگان	دسته‌بندی آزمایشگاه‌ها
***	آزمایشگاه‌های حکومتی تنوع‌گرا
**	آزمایشگاه‌های حکومتی تمرکزگرا
*	آزمایشگاه مستقل تنوع‌گرا
*	آزمایشگاه مستقل تمرکزگرا

*کم (کمتر از ۵ نظر)، **متوسط (۵ تا ۱۰ نظر)، ***زیاد (بیش از ۱۰ نظر)

گام بعدی سبب چیدمان پیاپی انتخاب‌های مبتنی بر این سیستم صحیح خطمشی‌گذاری خواهد شد همچنین. انضباط اداری را افزایش داده، سبب بهبود فعالیت‌ها شده و خود موجب آموزش و ترویج این مهم می‌شود. بنابراین نتایج این تحقیق برای مدیران و برنامه‌ریزان دارای اهمیت خواهد بود.

بدیعی بودن موضوع آزمایشگاه خطمشی و پیشنهاد استقرار آن در قوه مجریه ج.ا. و ابعاد وسیع موضوعی و کلان مسائل آن، توجه به تحقیق و پژوهش به این موضوع را نمایان می‌کند و اساتید و مراکز علمی متعددی را به افزایش گستره حوزه عملکرد این آزمایشگاه‌ها و حوزه نفوذ آن به مجموعه‌ها و زیرمجموعه‌ها تشویق خواهد کرد و یقیناً موضوع تحقیق و پژوهش در زمینه‌های مختلف خواهد شد.

فارغ از این موضوع به دلیل علم‌محور بودن موضوع آزمایشگاه خطمشی، گردهمایی گروه‌های علمی، اعضای هیئت علمی، دانشجویان، افراد پرسابقه در فعالیت‌های مرتبط، مراکز پژوهشی، دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه، فعالین سازمان‌های مردم‌نهاد و دست‌اندرکاران تأثیرگذار بخش عمومی، موجب نشر و گسترش فرهنگ استفاده از آزمایشگاه خطمشی می‌شود. همچنین در کنار موضوع مطالعاتی

با عنایت به نوظهور بودن واژه آزمایشگاه خطمشی، هنوز شناخت دقیق و درستی از آن به وجود نیامده است. حتی در کشورهای پیش‌گام تشکیل آزمایشگاه خطمشی نیز هنوز به جایگاه حقیقی خود دست نیافته است. اهمیت به‌کارگیری آزمایشگاه در تصمیمات به دلیل واضح نشدن آثار و نتایج خطمشی‌ها به دلیل بلندمدت بودن پیامد آن‌ها و همچنین عدم اطلاع‌رسانی مناسب درباره این سامانه، در منطقی و حقیقی‌سازی تصمیمات، یکی از دلایل مغفول ماندن این پدیده است. بنابراین با هویدا کردن ابعاد و ویژگی‌های آزمایشگاه خطمشی‌گذاری در این تحقیق و همچنین متناسب‌سازی آن با کاربری برای قوه مجریه ج.ا.، شاهد انتشار و گسترش ابعاد آزمایشگاه خطمشی‌گذاری خواهیم بود و به همین علت نتایج این تحقیق در غنا بخشیدن به ادبیات موضوع نقشی ویژه برعهده خواهد داشت.

در کشور ما و بسیاری از کشورهای دیگر که روند آزمون و خطا نمایانگر آثار تصمیمات است و متأسفانه سازوکار نادرست ارزیابی عملکرد، توجهی به چرخه تصمیم‌گیری بخردانه ندارد، ایجاد سامانه یا آزمایشگاه خطمشی‌گذاری در اولین گام مدیران و برنامه‌ریزان را مجبور به قرارگرفتن در ریل (مسیر) درست تصمیم‌گیری بخردانه کرده و در

جدول ۸. شناسنامه پیشنهادی برای آزمایشگاه خطمشی قوه مجریه ج.ا.

محل جغرافیایی	ایران - قوه مجریه
هدف اصلی	تحقق اهداف قانونی اساسی بهبود رویه‌ی اجرای برنامه‌های کشور پرهیز از آزمون و خطا در اجرا ایجاد وحدت رویه در فرایند تعیین خطمشی و بهبود تصمیم‌گیری
ساختار حاکمیتی	تفکیک قوا قوه مجریه - حکومتی تنوع‌گرا
حوزه‌های فعالیت	تمامی موضوعات دربرگیرنده مسائل کلان، مشکلات مهم و مسائل عمومی کشور در قلمرو حوزه‌هایی نظیر آموزش و پرورش، اطلاعات، اقتصاد و دارایی، امور خارجه، ارتباطات و فناوری اطلاعات، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تعاون و رفاه و کار اجتماعی، جهاد کشاورزی، دادگستری، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، راه و شهرسازی، صنعت و معدن و تجارت، علوم و تحقیقات و فناوری، فرهنگ و ارشاد اسلامی، میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، نفت، نیرو، ورزش و جوانان و غیره است
نحوه تأمین مالی	از طریق دولت و بودجه عمومی: ستاد مرکزی، از سوی نهاد ریاست‌جمهوری آزمایشگاه‌های موضوعی، به‌صورت تعیین از سوی دستگاه‌های تخصصی مربوطه دریافت هزینه ارائه خدمات
رویکرد اساسی پژوهش	مراحل عمل در فراگرد خطمشی‌گذاری باتوجه به نقش قوه مجریه در عرصه عالی تدوین و اجرای صحیح خطمشی‌ها در کشور، پیشنهاد می‌شود آزمایشگاه خطمشی ضمن ارائه بازخورد به قوه مقننه و حتی قوه قضاییه برای ایجاد بستری جهت گفت‌وگو، تعامل و توافق، رفع ابهام و ایجاد فضای برای آزمایش راه‌حل‌ها و تسهیل اجرای خطمشی و بنیان ساختارهای مشارکتی مفید، در تمام مراحل چرخه خطمشی‌گذاری به‌ویژه تعریف مسئله و برجسته‌سازی (تنظیم دستور کار) و همراهی در طراحی و تدوین قوانین و مقررات ورود کند و با دو قوه دیگر مشارکت و همراهی کند.
ابزارهای شاخص براساس رویکرد پژوهش	طراحی و توسعه یک نمونه آزمایشگاه زنده و هم‌آفرین به‌منظور کاهش شکاف ذی‌نفعان و خطمشی‌گذاران باتوجه به ماهیت قوه مجریه، می‌توان در مرحله تشخیص مسئله، از ابزارهای مناسب برای گفت‌وگوهای مشورتی، گزارش‌ها، نشست‌های تخصصی در حوزه پرچالش، رویدادهایی چون روزهای ایده‌پردازی و صفحه توسعه ایده‌پردازی و پیش‌نمون‌سازی استفاده کرد
محصولات	خطمشی تحلیل‌ها طرح‌ها و نظریه‌ها

محل جغرافیایی

ایران - قوه مجریه

متولیان و کاربران

معاون اول رئیس جمهور
هیئت عالی ختلمشی گذاری عمومی
معاونین رئیس جمهور
وزرا
نمایندگان مجلس شورای اسلامی
سازمان ها و مؤسسه های عمومی و خصوصی

ترکیب خبرگان

نمایندگان مطلع و مجرب دستگاهها
نمایندگان بخش های پیشنهاددهنده
نمایندگان مراکز آموزش عالی مرتبط با موضوع
استادان خبره موضوع در دانشگاهها و حوزه های علمیه
استادان خبره سطح جامعه
نمایندگان انجمن ها یا اتحادیه های مربوطه
نمایندگان ذی نفعان
نمایندگان دستگاه های مجری
نمایندگان کمیسیون مجلس
نمایندگان مجرب پژوهشکده های مربوطه
مدیران پروژه ها
مدیران مجرب و باتجربه ملی
مدیران یا نمایندگان عالی استان (های) تحت برنامه آزمایشی
نمایندگان سازمان برنامه و بودجه

گروه متخصصان

نمایندگان مطلع و منتخب اتحادیه ها یا انجمن های مرتبط با موضوع
نمایندگان مطلع و متنفذ جامعه هدف
نمایندگان دستگاه اجرایی مرتبط
نمایندگان گروه خبرگانی تجربی (مدیر عالی خبره با تجربه بالا)
نمایندگان گروه نخبگانی دانشگاهی (استادان و صاحب نظران دانشگاهی)
دانشکده های تخصصی

ساختار نافذ در
آزمایشگاه

آزمایشگاه ختلمشی گذاری
مرکز بررسی های راهبردی و آینده پژوهی و ختلمشی گذاری
هیئت عالی تعیین ختلمشی
شورای ختلمشی گذاری
گروه تخصصی
دفتر بین دستگاهی
گروه مطالعات بین الملل و دریافت پیشینه های مشابه
خبرگان و صاحب نظران
مرکز آموزشی
ذی نفعان

بیش از سایر رویکردها برای این نهاد پاسخ‌گو خواهد بود (پورعزت، ۱۴۰۰).

بهره‌برداری از حمایت‌های مالی بنیادهای عام‌المنفعه و سازمان‌های بخش خصوصی به‌عنوان تأمین مالی مضاعف در کنار وام‌های یارانه‌ای بدون بهره یا کم‌بهره برای تحقیقات و تأمین مالی پروژه‌های پژوهشی (فرتاش و همکاران، ۱۴۰۰) پیشنهاد می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

تمامی اصول اخلاق پژوهش در این مقاله رعایت شده است.

حامی مالی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری محمدحسن ایزدپرست در گروه مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز با عنوان «مطالعه تطبیقی برای شناسایی و به‌گزینی مختصات آزمایشگاه خط‌مشی در قوه مجریه جمهوری اسلامی ایران» است.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان به یک اندازه در نگارش مقاله مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

متعددی که ایجاد می‌شود، موجب آموزش و ترویج ابعاد شناختی آزمایشگاه خط‌مشی و همچنین انتشار آخرین دستاوردها و یافته‌های پژوهشی می‌شود که در نشریه‌های معتبر علمی و گزارش‌های رسمی خواهد داشت و سبب گسترش عرصه علم خواهد شد. بنابراین این تحقیق اثر مطلوب و مناسبی در ابعاد آموزشی و پژوهشی خواهد داشت.

نظر به اهمیت و لزوم پیاده‌سازی سامانه آزمایشگاه خط‌مشی در کشور، ویژگی‌های پیشنهادی ذیل جهت تأسیس و پیاده‌سازی آزمایشگاه‌های خط‌مشی براساس یافته‌های پژوهش حاضر و بر مبنای ابعاد مختلف مدل پیشنهادی نویسندگان ارائه می‌شود:

در راستای ترسیم اهداف طراحی و استقرار، پیشنهاد می‌شود علاوه بر کاهش شکاف میان ذی‌تفعان، کاهش شکاف میان ایده و عمل با برقراری ارتباط مؤثر و گفتمان سازنده میان بازیگران دانشی و خط‌مشی مورد توجه قرار گیرد (پففر و ساتن، ۲۰۰۰).

همچنین پیشنهاد می‌شود تا الگوی مناسبی برای همکاری میان ذی‌تفعان و بازیگران براساس مدل‌های رایج در ادبیات همکاری‌های فناورانه (نقی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹) در نظر گرفته شود.

در بحث شناسایی ساختار نافذ آزمایشگاه‌ها، پیشنهاد می‌شود مشارکت و همکاری میان ۴ گروه پژوهشگران، خط‌مشی‌گذاران، کاربران نهایی و سایر مشارکت‌کنندگان در این نهادها برای ارائه خدمات و محصولات صورت پذیرد (تایموس و گاسکو، ۲۰۱۸).

در جهت تبیین رویکرد پژوهشی مناسب، باتوجه به تنوع و تکثر در نهادهای تابعه قوه مجریه، به‌ویژه نهادهای عمومی، مانند شهرداری، دنبال کردن رویکرد مبتنی بر هم‌آفرینی و آزمایشگاه زنده

منابع فارسی

پورعزت، ع. ا. (۱۴۰۰). طراحی آزمایشگاه خطمشی و آرایش بخردانه صحنه تصمیم برای اجتناب از داستان آزمون و خطا در عرصه حکمرانی قوه مجریه. *نشریه مدیریت سازمان‌های دولتی*، ۹ (۳)، ۱۷۰-۱۶۱.

پورعزت، ع. ا.، برهانی، ت.، و فقیهی، م. ح. (۱۴۰۰). *آزمایشگاه خطمشی: آوردگاه آزمون خطمشی‌های عمومی*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

فرتاش، ک.، و خیاطیان، م. ص. (۱۳۹۸). نقش دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در توسعه علم و فناوری و سیاست‌های حمایت از آنها. *سیاست علم و فناوری*، ۱۲ (۲)، ۲۶۷-۲۵۵.

فرتاش، ک.، محسنی کیاسری، م.، و مسماع خسروشاهی، ا. (۱۴۰۰). تحلیل ابزارهای سیاستی همکاری فناورانه سه شرکت بزرگ با شرکت‌های کوچک فناور. *سیاست علم و فناوری*، ۱۴ (۳)، ۱۸-۲.

فلیک، ا. (۱۳۹۹). *درآمدی بر تحقیق کیفی* [ه. جلیلی، ترجمه فارسی]. تهران: نشر نی.

قاضی‌نوری، س. س.، نصیری، ح.، و آقایی، پ. (۱۴۰۰). *آزمایشگاه سیاستی، مفاهیم، ابزارها و کاربردها*. تهران: مرکز پژوهشات سیاست علمی کشور.

نعمت‌الهی، ح. ر.، احمدی، ح.، و اسدالهی دهکردی، ا. (۱۴۰۱). پدیدارشناسی موانع اجرای حکمرانی مشارکتی در نهادهای آموزشی و پژوهشی. *مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*، ۱۲ (۴۴)، ۱۸۹-۱۶۴.

نقی‌زاده، م.، خیاطی‌فرد، ح.، قیدر خلجانی، ج.، و منطقی، م. (۱۳۹۹). چارچوب همکاری‌های فناورانه میان مجموعه یکپارچه‌ساز یا سایر بازیگران شبکه‌های نوآوری سامانه‌های محصول پیچیده. *سیاست علم و فناوری*، ۱۳ (۴)، ۴۸-۳۷.

بین، ر. (۱۳۹۳). *موردپژوهی در تحقیقات اجتماعی* [ترجمه ه. نایی]. تهران: نشر نی.

References

- Anderson, J. E. (2003). *Public policymaking: An introduction*. Boston: Houghton Mifflin Company. [Link]
- Babbie, E. (2015). *The practice of social research*. Nelson Education. Boston: MA Cengage Learning. [Link]
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. California: Sage.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. California: Sage. [Link]
- Fartash, K., & Khayyatian Yazdi, M. S. (2019). [The role universities and research institutes plays in science and technology development and policies supporting them (Persian)]. *Journal of Science and Technology Policy*, 12(2), 255-267. [Link]
- Fartash, K., Mohseni Kiasari, M., & Mesma Khosroshahi, E. (2021). [Analyzing policy instruments used in technological collaboration of 3 large firms with small technology-based firms (Persian)]. *Journal of Science and Technology Policy*, 14(3), 2-18. [DOI:10.22034/jstp.2021.14.3.1272]
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative, research* [H. Jahili, Persian trans]. Tehran: Nashreney. [Link]
- Fuller, M., & Lochard, A. (2016). *Public policy labs in European union members states*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [DOI:10.2788/799175, JRC102665]
- Ghazinoori, S., Nasiri, H., & Aghaei, P. (2021). [Policy labs concepts, tools & applications (Persian)]. Tehran: National Research Institute for Science Policy. [Link]
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*. California: SAGE Publications. [Link]
- McGann, M., Blomkamp, E., & Lewis, J. (2018). The rise of public sector innovation labs: Experiments in design thinking for policy. *Policy Sciences*, 51, 249-267. [DOI:10.1007/s11077-018-9315-7]
- Naghizadeh, M., Khayatifard, H., Gheidar Khelejani, J., & Manteghi, M. (2021). [A technological collaboration framework for the hub and other actors of innovation networks of CoPS (Persian)]. *Journal of Science and Technology Policy*, 13(4), 37-48. [DOI:10.22034/jstp.2020.12.4.1151]
- Nematollahi, H., Ahmadi, H., & Asadolahidehkordi, E. (2022). [Phenomenology of barriers to participatory governance in educational and research institutions (Persian)]. *Strategic Studies of Public Policy*, 12(44), 189-164. [DOI:10.22034/sspp.2022.553544.3193]
- Olejniczak, K., Borkowska-Waszak, S., Domaradzka-Widla, A., & Park, Y. (2020). Policy labs: The next frontier of policy design and evaluation? *Policy & Politics*, 48(1), 89-110. [DOI:10.1332/030557319X15579230420108]
- Pfeffer, J., & Sutton, R. I. (2000). *The knowing-doing gap: How smart companies turn knowledge into action*. Massachusetts: Harvard Business School Press. [Link]
- Pourrezat, A. (2021). [Designing policy laboratory and rational decision-making situation to avoid trial and error in governance of executive branch (Persian)]. *Public Organization Management*, 9(3), 161-70. [DOI:10.30473/ipom.2021.7949]
- Pourrezat, A., Borhani, T., & Faghihi, M. (2022). [The public policy lab (Persian)]. Tehran: University of Tehran Press. [Link]
- Timeus, K., & Gasco, M. (2018). Increasing innovation capacity in city government: Do innovation labs make a difference? *Journal of Urban Affairs*. 40(7), 992-1008. [DOI:10.1080/07352166.2018.1431049]
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: design and methods* [H. Nayebi, Persian Trans.]. Tehran: Nashr-e-Ney. [Link]